

Βρυξέλλες, 2 Ιουλίου 2019
(OR. en)

10161/19

ECOFIN 616
UEM 219
SOC 468
EMPL 357
COMPET 497
ENV 588
EDUC 303
RECH 336
ENER 340
JAI 698
FSTR 119
REGIO 155

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Αποδέκτης: Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο

Αριθ. εγγρ. Επιτρ.: 9932/19 - COM(2019) 508 final

Θέμα: Σύσταση για ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Ελλάδας για το 2019 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Ελλάδας για το 2019

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το ανωτέρω σχέδιο σύστασης του Συμβουλίου, όπως αναθεωρήθηκε και εγκρίθηκε από διάφορες επιτροπές του Συμβουλίου με βάση την πρόταση COM(2019) 508 final της Επιτροπής.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της ...

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Ελλάδας του 2019 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Ελλάδας του 2019

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών¹, και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών², και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

---

¹ ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1.

² ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25.

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- 1) Στις 21 Νοεμβρίου 2018, η Επιτροπή ενέκρινε την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, η οποία σηματοδότησε την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2019 για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Λήφθηκε δεόντως υπόψη ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων που διακηρύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή στις 17 Νοεμβρίου 2017. Οι προτεραιότητες της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 21 Μαρτίου 2019. Στις 21 Νοεμβρίου 2018, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης, στην οποία η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία επρόκειτο να πραγματοποιηθεί εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή εξέδωσε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Η σύσταση αυτή εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 21 Μαρτίου 2019. Στις 9 Απριλίου 2019, το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ³ («σύσταση του 2019 για τη ζώνη του ευρώ») η οποία περιλαμβάνει πέντε συστάσεις για τη ζώνη του ευρώ («συστάσεις για τη ζώνη του ευρώ»).
- 2) Ως κράτος μέλος με νόμισμα το ευρώ και λαμβανομένης υπόψη της στενής διασύνδεσης των οικονομιών στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η Ελλάδα θα πρέπει να διασφαλίσει την πλήρη και έγκαιρη εφαρμογή της σύστασης του 2019 για τη ζώνη του ευρώ, όπως αντικατοπτρίζεται στις κατωτέρω συστάσεις 1 και 2. Ειδικότερα, οι μεταρρυθμίσεις που συνάδουν με τις μεταπρογραμματικές δεσμεύσεις και εστιάζονται στην οικονομική πολιτική επενδύσεων στους συγκεκριμένους τομείς θα συμβάλουν στην υλοποίηση της σύστασης για τη ζώνη του ευρώ.

---

³ ΕΕ C 136 της 12.4.2019, σ. 1.

- 3) Η έκθεση χώρας του 2019 για την Ελλάδα δημοσιεύτηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2019. Αξιολόγησε την πρόοδο της Ελλάδας ως προς την επίτευξη των εθνικών της στόχων στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Επιπλέον, η έκθεση περιλάμβανε εμπειριστατωμένη επισκόπηση δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύτηκαν επίσης στις 27 Φεβρουαρίου 2019. Από την ανάλυσή της, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα εμφανίζει υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες. Οι ανισορροπίες που εντοπίστηκαν αφορούσαν ιδίως το υψηλό δημόσιο χρέος, την αρνητική καθαρή διεθνή επενδυτική θέση, το μεγάλο απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών και το ακόμη υψηλό ποσοστό ανεργίας. Επιπλέον, οι μεγάλες θεσμικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που ξεκίνησαν τα τελευταία χρόνια για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και του κράτους θα απαιτήσουν πολυετή συνεχή εφαρμογή για να καταστούν πλήρως αισθητά τα οφέλη τους.
- 4) Η Ελλάδα υπέβαλε το εθνικό της πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019 στις 26 Απριλίου 2019 και το πρόγραμμα σταθερότητάς της του 2019 στις 30 Απριλίου 2019. Προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διασύνδεσή τους, τα δύο προγράμματα αξιολογήθηκαν ταυτοχρόνως.
- 5) Όπως προβλέπεται στο άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁴, όπου είναι αναγκαίο για τη στήριξη της εφαρμογής σχετικών συστάσεων του Συμβουλίου, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από ένα κράτος μέλος να επανεξετάσει και να προτείνει τροποποιήσεις του οικείου συμφώνου εταιρικής σχέσης και των σχετικών προγραμμάτων. Η Επιτροπή έχει παράσχει περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται να κάνει χρήση της εν λόγω διάταξης σε κατευθυντήριες γραμμές που συνδέουν την αποτελεσματικότητα των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων με τη χρηστή οικονομική διακυβέρνηση⁵.

---

⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 320).

⁵ COM(2014) 494 final.

- 6) Η Ελλάδα υπάγεται επί του παρόντος στο προληπτικό σκέλος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και υπόκειται στον μεταβατικό κανόνα για το χρέος. Θα πρέπει επίσης να διατηρήσει υγιή δημοσιονομική θέση που εξασφαλίζει τη συμμόρφωση με τον στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα 3,5 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) ο οποίος καθορίστηκε με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2017/1226⁶ για το 2018 και μεσοπρόθεσμα. Την άνοιξη του 2018, το Συμβούλιο δεν εξέδωσε ειδική σύσταση για την Ελλάδα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου διότι, σύμφωνα με το άρθρο 12 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 472/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁷, η Ελλάδα είχε απαλλαγεί από την παρακολούθηση και την αξιολόγηση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου δεδομένου ότι την περίοδο εκείνη υπαγόταν σε πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής. Το μεταπρογραμματικό πλαίσιο για την Ελλάδα συνεπάγεται την ενεργοποίηση ενισχυμένης εποπτείας, καθώς και την ένταξη της Ελλάδας στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, με ταυτόχρονη μεγιστοποίηση των συνεργειών μεταξύ της ενισχυμένης εποπτείας και των διαδικασιών του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

---

⁶ Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2017/1226 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 2017, σχετικά με την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης (ΕΕ) 2016/544 για την έγκριση του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής της Ελλάδας (2015/1411), ΕΕ L 174 της 7.7.2017, σ. 22.

⁷ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 472/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για την ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ τα οποία αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με σοβαρές δυσκολίες αναφορικά με τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα, ΕΕ L 140 της 27.5.2013, σ. 1.

- 7) Στο πρόγραμμα σταθερότητας του 2019, η κυβέρνηση σχεδιάζει να επιτύχει ονομαστικό πλεόνασμα μεταξύ 1,1 % και 1,7 % του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2019-2022. Η κυβέρνηση θέτει τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό της στόχο — δημοσιονομικό πλεόνασμα 0,25 % του ΑΕΠ σε διαρθρωτικούς όρους από το 2020. Βάσει του εκ νέου υπολογισθέντος διαρθρωτικού ισοζυγίου⁸, ο εν λόγω μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος προβλέπεται να υπερκαλυφθεί καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος και ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σταδιακά σε 153,3 % το 2022. Το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι εν λόγω δημοσιονομικές προβολές έχει εγκριθεί από ανεξάρτητο φορέα και είναι ευνοϊκό. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2019, το διαρθρωτικό ισοζύγιο προβλέπεται να εμφανίσει πλεόνασμα της τάξης του 1,9 % του ΑΕΠ το 2019 και 0,8 % του ΑΕΠ το 2020, υπερβαίνοντας έτσι τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να παραμείνει σε καθοδική πορεία και να συμμορφωθεί με τον μεταβατικό κανόνα για το χρέος το 2019 και με τον κανόνα για το χρέος το 2020. Σε γενικές γραμμές, με βάση τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2019 και, συνεπώς, εξαιρουμένων των νέων μέτρων που θεσπίστηκαν μετά την καταληκτική ημερομηνία τους, η Ελλάδα προβλέπεται να συμμορφωθεί με τις διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης το 2019 και το 2020. Στην ίδια βάση, η Ελλάδα θεωρήθηκε επίσης ότι συμμορφώνεται με τον στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 3,5 % του ΑΕΠ που παρακολουθείται βάσει του πλαισίου ενισχυμένης εποπτείας.
- 8) Το πρόγραμμα σταθερότητας και οι εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2019 δεν περιλαμβάνουν τα νέα μόνιμα μέτρα που ανακοινώθηκαν και εγκρίθηκαν λίγο μετά την ημερομηνία υποβολής και την καταληκτική ημερομηνία, αντιστοίχως. Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο δημοσιονομικός αντίκτυπος των εν λόγω μέτρων θα υπερβεί το 1,0 % του ΑΕΠ το 2019 και τα επόμενα έτη. Εκτιμάται επίσης ότι η έγκριση αυτών των νέων μέτρων θέτει σε κίνδυνο την επίτευξη του συμφωνηθέντος στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα, όπως παρακολουθείται βάσει του πλαισίου ενισχυμένης εποπτείας και όπως καθορίστηκε με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2017/1226. Επιπλέον, τα νέα μέτρα αναμένεται να μειώσουν το διαρθρωτικό ισοζύγιο, εγείροντας ανησυχίες ως προς την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου το 2020. Ωστόσο, το φθινόπωρο του 2019, θα πραγματοποιηθεί επαναξιολόγηση που θα περιλαμβάνει αναθεώρηση του εφαρμοστέου δείκτη αναφοράς για τον ρυθμό αύξησης των καθαρών δαπανών το 2020. Παρότι το χρέος της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να παραμείνει σε καθοδική πορεία, ενδέχεται να τεθεί σε κίνδυνο η συμμόρφωση με την τιμή αναφοράς για τη μείωση του χρέους. Αυτό θα πρέπει να επαναξιολογηθεί το φθινόπωρο ως αποτέλεσμα των εν λόγω νεοεγκριθέντων μέτρων.

⁸ Κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο, μη συνυπολογιζομένων έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων, όπως υπολογίστηκε εκ νέου από την Επιτροπή με χρήση της από κοινού συμφωνηθείσας μεθοδολογίας.

- 9) Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος χρηματοδοτικής συνδρομής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, η Ελλάδα υποκειται σε μεταπρογραμματικό πλαίσιο εποπτείας το οποίο έχει ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και υποκειται σε ενισχυμένη εποπτεία σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 472/2013. Με την ενεργοποίηση της ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα δυνάμει των εκτελεστικών αποφάσεων (ΕΕ) 2018/1192⁹ και (ΕΕ) 2019/338¹⁰ του Συμβουλίου αναγνωρίζεται το γεγονός ότι, μεσοπρόθεσμα, η Ελλάδα χρειάζεται να συνεχίσει να θεσπίζει μέτρα για την αντιμετώπιση πηγών ή πιθανών πηγών μακροοικονομικών ανισορροπιών, εφαρμόζοντας παράλληλα διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη ισχυρής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Η Ελλάδα δεσμεύτηκε στην Ευρωομάδα της 22ας Ιουνίου 2018 να συνεχίσει όλες τις καίριες μεταρρυθμίσεις που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος μέχρι την πλήρη ολοκλήρωσή τους. Η Ελλάδα δεσμεύτηκε επίσης να εφαρμόσει ειδικές δράσεις που συνδέονται με τις δημοσιονομικές και τις δημοσιονομικές-διαρθρωτικές πολιτικές, την κοινωνική πρόνοια, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, τις αγορές εργασίας και προϊόντων, τις ιδιωτικοποιήσεις και τη δημόσια διοίκηση. Η Ελλάδα υποκειται στην υποχρέωση υποβολής τριμηνιαίας έκθεσης σχετικά με την πρόοδο υλοποίησης των δεσμεύσεών της στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας και, σε περίπτωση ευνοϊκής έκθεσης, μπορεί, σε εξαμηνιαία βάση, να δρομολογείται η αποδέσμευση μέτρων ελάφρυνσης του χρέους ύψους 0,7 % του ΑΕΠ ετησίως. Η αποδέσμευση της πρώτης δόσης των μέτρων για το χρέος που εξαρτώνται από την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών, ύψους 970 εκατ. EUR, συμφωνήθηκε από την Ευρωομάδα τον Απρίλιο του 2019. Η τρίτη έκθεση ενισχυμένης εποπτείας σχετικά με την αξιολόγηση της προόδου που σημείωσε η Ελλάδα όσον αφορά την υλοποίηση των δεσμεύσεών της δημοσιεύτηκε στις 5 Ιουνίου 2019.
- 10) Οι μεταρρυθμίσεις που βελτιώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και την ποιότητα των θεσμών, και ιδίως την αποδοτικότητα του δικαστικού συστήματος, θα ενισχύσουν την οικονομική ανθεκτικότητα της Ελλάδας, θα βελτιώσουν την πειθαρχία στον τομέα των πληρωμών και θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις επενδυτικές αποφάσεις και στην προσέλκυση επιχειρήσεων. Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, το ελληνικό δικαστικό σύστημα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις και ανεπάρκειες, καθώς ο χρόνος για την έκδοση μιας απόφασης είναι συχνά υπερβολικά μεγάλος και οι εκκρεμείς υποθέσεις επηρεάζουν την παραγωγικότητα των δικαστηρίων. Ως εκ τούτου, η περαιτέρω στοχευμένη δράση στον τομέα αυτόν έχει καθοριστική σημασία, τόσο για να διευκολύνει την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος όσο και για να συντελέσει στην απελευθέρωση του επενδυτικού δυναμικού της οικονομίας.

⁹ Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2018/1192 της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 2018, σχετικά με την ενεργοποίηση της ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα, (ΕΕ L 211 της 22.8.2018, σ. 1).

¹⁰ Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2019/338 της Επιτροπής, της 20ής Φεβρουαρίου 2019, σχετικά με την παράταση της ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα (, ΕΕ L 60 της 28.2.2019, σ. 17).

- 11) Αρκετά χρόνια ανεπαρκών επενδύσεων δημιούργησαν μεγάλα επενδυτικά κενά στην Ελλάδα. Η αύξηση των επενδύσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη θα συμβάλει καθοριστικά στη στήριξη πιο μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Οι μεταρρυθμίσεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα που ευνοούν την επέκταση της προσφοράς πιστώσεων θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη των επενδύσεων. Στην έκθεση του 2019 για την Ελλάδα προσδιορίστηκαν οι τομείς προτεραιότητας για τις επενδύσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.
- 12) Η αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι κρίσιμης σημασίας για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς στην Ελλάδα, καθώς και για την άρση των αναπτυξιακών φραγμών σε καινοτόμους τομείς. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις λόγω ανεπαρκών πόρων, χαμηλής αυτονομίας, μειωμένων επιδόσεων σε βασικές δεξιότητες (συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών) και εμμενουσών αναντιστοιχιών σε δεξιότητες. Σε όλα τα επίπεδα, υπάρχει εν γένει έλλειψη λογοδοσίας και παρακολούθησης, που είναι απαραίτητες για τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Η προώθηση της ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, με μεγαλύτερη συσχέτιση μεταξύ της εκπαίδευσης και των αναγκών της αγοράς εργασίας, η βελτίωση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και η αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου μάθηση είναι σημαντικές για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης.
- 13) Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων, που αντιπροσώπευαν το 70 % των ανέργων στην Ελλάδα το 2018, είναι πολύ υψηλό, και η υψηλή ανεργία των νέων και η χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας αποτελούν επίσης πηγή ανησυχίας. Οι παρεμβάσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης, στην προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και στην ενίσχυση των συνθηκών για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ο αποτελεσματικός κοινωνικός διάλογος και η υπεύθυνη κοινωνική σύμπραξη στην Ελλάδα μπορούν να στηρίξουν το περιβάλλον για την εφαρμογή και τον ενστερνισμό βιώσιμων μεταρρυθμίσεων, με αποτέλεσμα την καλύτερη λειτουργία της αγοράς εργασίας.
- 14) Αν και έχουν ξεκινήσει μεταρρυθμίσεις, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από υψηλή εισοδηματική ανισότητα και οι κοινωνικές μεταβιβάσεις έχουν ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ως προς τον αντίκτυπο στη μείωση του κινδύνου φτώχειας στην ΕΕ (15,83 % το 2017 έναντι μέσου όρου 33,98 % στην ΕΕ). Οι επενδύσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές και υψηλής ποιότητας κοινωνικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς, καθώς και στην ανάπτυξη κέντρων ημερήσιας φροντίδας. Η στήριξη των απόρων και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των παιδιών που κινδυνεύουν από τη φτώχεια, των ατόμων με αναπηρία, των μεταναστών και των προσφύγων, με παράλληλη μέριμνα για την εξομάλυνση των γεωγραφικών ανισοτήτων, θα βελτιώσουν την κοινωνική ένταξη στην Ελλάδα.

- 15) Η εκτεταμένη μεταρρύθμιση του συστήματος πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που δρομολογήθηκε από την Ελλάδα το 2017 είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση της πρόσβασης και είναι απαραίτητη η συνέχιση των επενδύσεων στον τομέα αυτόν μέσω της ανάπτυξης Τοπικών Μονάδων Υγείας (TOMY).
- 16) Το ελληνικό σύστημα μεταφορών αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Στηρίζεται κατά κύριο λόγο στο οδικό δίκτυο και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο, ενώ όλες οι κύριες συνδέσεις περιστρέφονται γύρω από τον άξονα Αθήνας-Θεσσαλονίκης. Το κόστος μεταφοράς εξακολουθεί να είναι υψηλό, ενώ η ποιότητα των υπηρεσιών, τα πρότυπα ασφαλείας και η διείσδυση των ευφυών συστημάτων μεταφορών παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα. Απαιτούνται νέες επενδύσεις για την αύξηση των πολυτροπικών μεταφορών και την προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και της αστικής ανάπτυξης.
- 17) Η επεξεργασία των στερεών αποβλήτων και των αστικών και βιομηχανικών λυμάτων είναι ο κυριότερος τομέας στον οποίον απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις προκειμένου να ευθυγραμμιστούν τα πρότυπα περιβαλλοντικής προστασίας της χώρας με εκείνα της υπόλοιπης Ένωσης. Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική διαρθρωτική πρόκληση, καθώς η Ελλάδα εξακολουθεί να στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην υγειονομική ταφή και στη μηχανική-βιολογική επεξεργασία αντί των πιο σύγχρονων τεχνικών. Επιπλέον, το ποσοστό των αστικών αποβλήτων που ανακυκλώνονται αντιστοιχεί μόλις στο ένα τρίτο του μέσου όρου της Ένωσης. Απαιτούνται επίσης επενδύσεις για τη βελτίωση της επεξεργασίας των υδάτων, την καταπολέμηση της αλάτωσης των υπόγειων υδάτων, καθώς και μέτρα στήριξης για την πρόληψη των πλημμυρών και την αποκατάσταση της φυσικής ροής των ποταμών.
- 18) Η ανεπαρκής ανάπτυξη των υποδομών αυξάνει το ενεργειακό κόστος για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά και αποτελεί εμπόδιο στην αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η Ελλάδα αντιμετωπίζει εν προκειμένω μια ιδιαίτερη πρόκληση όσον αφορά τη συνδεσιμότητα των νησιών με το ηλεκτρικό δίκτυο και τη σύνδεση με τις γειτονικές χώρες. Η περαιτέρω ανάπτυξη των εμπορικών υποδομών φυσικού αερίου θα συμβάλει στην ανάπτυξη της αγοράς. Η μεταρρύθμιση των αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να επιδιώκει την αξιοποίηση αυτών των νέων δυνατοτήτων που προσφέρουν οι υποδομές.

- 19) Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της οικονομίας και της κοινωνίας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, λόγω της χαμηλής πρόσβασης σε ευρυζωνικό δίκτυο υψηλής ταχύτητας και των ψηφιακών δεξιοτήτων που βρίσκονται πολύ κάτω από τον μέσο όρο της Ένωσης. Η Ελλάδα πρέπει ιδίως να επενδύσει στην τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας, προκειμένου να καλύψει επίσης την αποεπένδυση που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης. Η ανεπαρκής ευρυζωνική συνδεσιμότητα υψηλότερης ταχύτητας δημιουργεί σημαντικά εμπόδια για τις δυναμικές επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό. Η επένδυση στην καινοτομία και στις δεξιότητες του πληθυσμού δεν επαρκεί για να προωθηθεί η αύξηση της παραγωγικότητας, και η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων στο σύνολο του πληθυσμού αποτελεί τροχοπέδη για την εξεύρεση εργασίας και εμποδίζει την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων.
- 20) Απαιτούνται ανανεωμένες στρατηγικές «έξυπνης εξειδίκευσης» σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και πρόσθετα μέτρα για την αντιμετώπιση των πλέον πιεστικών αδυναμιών του συστήματος έρευνας και καινοτομίας, για την τόνωση των επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη (E&A) με γνώμονα την αγορά, οι οποίες παραμένουν χαμηλές και επηρεάζουν αρνητικά το αναπτυξιακό δυναμικό της Ελλάδας. Η πρόοδος της επιστημονικής αριστείας παρεμποδίζεται από τη χαμηλή ένταση της δημόσιας E&A, την έλλειψη συστήματος χρηματοδότησης βάσει επιδόσεων και την ανεπαρκή διασύνδεση μεταξύ επιστήμης και επιχειρήσεων. Απαιτούνται επίσης μεγαλύτερες επενδύσεις για την ενίσχυση των χαμηλών επιπέδων τεχνολογικής ανάπτυξης, που αποτυπώνεται στον πολύ μικρό αριθμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη, και για την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού των νεοφυών και των ταχέως αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων.
- 21) Ζήτημα διατομεακού χαρακτήρα είναι οι επενδύσεις για την ανάπλαση των υποβαθμισμένων αστικών, νησιωτικών και ορεινών περιοχών οι οποίες είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση της απώλειας και της υποβάθμισης της ποιότητας του φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Η βιώσιμη ανάπλαση μειονεκτουσών και/ή αποβιομηχανοποιημένων περιοχών στα αστικά κέντρα της Αθήνας, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης και σε ορισμένα περιφερειακά αστικά κέντρα αποτελεί μια ειδική βραχυπρόθεσμη έως μεσοπρόθεσμη προτεραιότητα. Στις πιο μακροπρόθεσμες προτεραιότητες περιλαμβάνονται η ανάπτυξη βιώσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων, η αναβάθμιση των συστημάτων κινητικότητας και ασφάλειας, η ενεργειακή απόδοση και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η περιβαλλοντική προστασία και η βελτίωση της ανθεκτικότητας σε φυσικούς κινδύνους και κοινωνικοοικονομικές κρίσεις. Οι παρεμβάσεις θα πρέπει επίσης να στοχεύουν στην κοινωνική ένταξη, στην ενσωμάτωση των μεταναστών, στην απόκτηση δεξιοτήτων για τη μείωση της ανεργίας, και σε πολιτιστικές δραστηριότητες για την αύξηση της ελκυστικότητας των μειονεκτικών περιοχών. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων μέσω ολοκληρωμένων στρατηγικών αστικής ανάπλασης θα μεγιστοποιήσει τις πιθανότητες επίτευξης των καλύτερων δυνατών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αποτελεσμάτων.

- 22) Ο προγραμματισμός των Ταμείων της Ένωσης για την περίοδο 2021-2027 θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση ορισμένων από τα κενά που εντοπίστηκαν στις συστάσεις, ιδίως στους τομείς που καλύπτονται από το παράρτημα Δ της έκθεσης του 2019 για τη χώρα. Αυτό θα επιτρέψει στη Ελλάδα να αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα εν λόγω κονδύλια σε σχέση με τους τομείς που έχουν προσδιοριστεί, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανισότητες. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για τη διαχείριση των κονδυλίων αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία των επενδύσεων.
- 23) Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2019, η Επιτροπή προέβη σε ολοκληρωμένη ανάλυση της οικονομικής πολιτικής της Ελλάδας και τη δημοσίευσε στην έκθεση του 2019 για τη χώρα. Επίσης, αξιολόγησε το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019 και το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019. Η Επιτροπή έλαβε υπόψη όχι μόνον τη συνάφειά τους για την άσκηση βιώσιμης δημοσιονομικής και κοινωνικοοικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα, αλλά και τη συμμόρφωσή τους με τους ενωσιακούς κανόνες και κατευθύνσεις, δεδομένης της ανάγκης ενδυνάμωσης της συνολικής οικονομικής διακυβέρνησης της Ένωσης, μέσω της συνεκτίμησης στοιχείων σε ενωσιακό επίπεδο κατά τη διαμόρφωση μελλοντικών εθνικών αποφάσεων.
- 24) Υπό το πρίσμα της αξιολόγησης αυτής, το Συμβούλιο εξέτασε το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019 και είναι της γνώμης¹¹ ότι η Ελλάδα αναμένεται να συμμορφωθεί με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.
- 25) Υπό το πρίσμα της εμπειριστατωμένης επισκόπησης της Επιτροπής και της εν λόγω αξιολόγησης, το Συμβούλιο εξέτασε το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019 και το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019. Οι συστάσεις του σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 αποτυπώνονται στις συστάσεις 1 και 2 κατωτέρω. Οι εν λόγω συστάσεις συμβάλλουν επίσης στην εφαρμογή των τεσσάρων πρώτων συστάσεων για τη ζώνη του ευρώ.

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Ελλάδα να λάβει μέτρα το 2019 και το 2020 προκειμένου:

1. Να επιτύχει βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη και να αντιμετωπίσει τις υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες, συνεχίζοντας και ολοκληρώνοντας τις μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τις μεταπρογραμματικές δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της Ευρωμάδας στις 22 Ιουνίου 2018.

---

¹¹ Δυνάμει του άρθρου 5 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97.

2. Να επικεντρώσει την επενδυτική οικονομική πολιτική στους τομείς των βιώσιμων μεταφορών και της εφοδιαστικής, της περιβαλλοντικής προστασίας, της ενεργειακής απόδοσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των έργων διασύνδεσης, των ψηφιακών τεχνολογιών, της έρευνας και ανάπτυξης, της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων, της απασχολησιμότητας, της υγείας και της ανάπλασης των αστικών περιοχών, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανισότητες και την ανάγκη διασφάλισης της κοινωνικής ένταξης.

Βρυξέλλες,

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος
